

การศึกษาการลงทุนอุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็งในลาว :กรณีศึกษาแขวงจำปาสัก

The Study of industrial investment in ice plant in Lao: A case study of Champasak Province

ชนิษฐา บุญนำ (Kanitta Boonnum)* สุรนาท ขมะณะรงค์ (Suranart Khamanarong)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการลงทุนอุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็งในลาว กรณีศึกษา แขวงจำปาสัก โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคน้ำแข็งในเมืองปากเซ และเมืองใกล้เคียงแขวงจำปาสัก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 60 ราย ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตลาดมีความต้องการของผู้บริโภคมาก แต่อาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ส่วนด้านเทคนิคพบว่ามีความได้เปรียบของพื้นที่ ประชากร สาธารณูปโภค และภูมิศาสตร์ เหมาะกับการผลิต และด้านการจัดการก็ไม่จำเป็นต้องใช้โครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนแต่ต้องเน้นการผลิตให้ทันความต้องการและใช้ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ส่วนประเด็นสุดท้ายคือด้านการเงินที่อาจต้องใช้เงินลงทุนมากกว่า 10 ล้านบาท แต่หากหวังผลตอบแทนมากกว่าร้อยละ 15 อาจไม่คุ้มค่าการลงทุน การลงทุนจะคุ้มค่าหากสามารถลดค่าใช้จ่ายในการลงทุนลงได้ ประกอบกับสามารถเพิ่มยอดขายได้มากพอ

ABSTRACT

This research aims to study the industrial investment in ice plant in Lao: a case study of Champasak. The samples of 60 consumers in Pakse and nearby province of Champasak were collected. The tool of research was questionnaire. The research found that a marketing issue is satisfied because consumer need is sufficient but the investment cost may not worthwhile. In the technical issue, we found that: an area, population, infrastructure, and geography are the advantage factors. The management issue is a next consideration, we found that it does not need a complex organization but it needs the in time production and effective transportation. The last finding is a financial issue, we found that the investment need more than 10 million baht which may not worthwhile if an investor need the return more than 15%. The investment in this industry will be worthwhile when we can reduce an investment cost and increase the sell volume.

คำสำคัญ : การลงทุนอุตสาหกรรม โรงงานน้ำแข็ง/ลาว

Key Words: Industrial investment, Ice plant/lao

* มหาวิทยาลัย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอุตสาหกรรมและวิสาหกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

รัฐบาลประกาศให้ปี 2551-2552 เป็นปีแห่งการลงทุน (Thailand Investment Year 2008-2009) เพื่อเร่งฟื้นฟูความเชื่อมั่นของนักลงทุน ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายและกระตุ้นให้ผู้ประกอบการปรับตัวเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย และได้กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ นอกเหนือจากสนับสนุนการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรมไทยในต่างประเทศ เพื่อขยายโอกาสทางธุรกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ในอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพสูง เช่น อาหาร ชิ้นส่วนยานยนต์ เหมืองแร่ พลังงาน ธุรกิจก่อสร้างและวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมาการลงทุนโดยตรง ระหว่างประเทศ มักจะเป็นการลงทุนของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วด้วยกันเอง หรือการลงทุนระหว่างประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีความได้เปรียบด้านเงินทุน เทคโนโลยี การจัดการ และมักใช้ความได้เปรียบนี้ในการลงทุนต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในระยะต่อมามีประเทศต่างๆ ประสบปัญหาการแข่งขันการค้าในตลาดที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทางเลือกทางหนึ่ง ที่ทำให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งอื่นๆ ในตลาดโลกได้คือการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ การลงทุนของประเทศต่างๆ รวมทั้งระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันจึงมีมากขึ้น ทั้งนี้ในระยะแรกการลงทุนโดยตรงดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาการ กีดกันทางการค้า เช่น นโยบายการตั้งกำแพงภาษี การจำกัดโควตาการนำเข้า ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องเข้าไปลงทุนในประเทศนั้นโดยตรง ในระยะต่อมามีการลงทุน โดยตรงระหว่างประเทศเกิดจากการต้องการ ขยายตลาดและอาศัยความได้เปรียบจากประเทศที่จะเข้าไปลงทุน ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ที่ประสบปัญหาการแข่งขันและการกีดกันทางการค้าที่มี

มากขึ้นในตลาดโลกลดลง ประกอบกับได้เปรียบในการแข่งขันตลาดโลกลดลง ซึ่งได้แก่ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรภายในประเทศ ทำให้ผู้ผลิตปัจจัยต่างๆ ภายในประเทศที่ทำให้ประเทศไทยมีความหรือนักลงทุนไทยย้าย แหล่งทุนไปต่างประเทศสูงขึ้น จากปี พ.ศ. 2529 ถึงร้อยละ 15,427.59 คิดเป็นมูลค่า 4,332.2 ล้านบาท จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2539 การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของไทย มีมูลค่า 20,014 ล้านบาท (ศิริวรรณ , 2541)

อุตสาหกรรม โรงน้ำแข็ง นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้เงินในการลงทุนในกิจการ ต้องอาศัยจำนวนเงินลงทุนที่สูง แต่เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจนี้หลายรายต้องการขยายโรงงานเนื่องมาจาก กำลังการผลิตน้ำแข็งของและน้ำแข็งหลอดที่มีอยู่ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า ที่เพิ่มขึ้นทุกวันได้ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำแข็ง เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าสนใจลงทุน ในประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะเป็นสินค้าบริโภคที่ได้รับความนิยม และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในเมืองและชนบทและในภูมิภาคที่มีอากาศร้อน โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อน นอกจะใช้บริโภคโดยตรงแล้ว น้ำแข็งยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรม บางประเภท เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมประมง โดยใช้ในการเก็บรักษาผลผลิตให้ยังคงสดอยู่เสมออีกด้วย (บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2541)

เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งอยู่ทางใต้ของประเทศ ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ประมาณ 610 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับแขวงสาละวัน ทิศตะวันออกติดกับแขวงเซกองและอัตตะปือ ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย ทางด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีแม่น้ำโขงไหลผ่านกลางแขวง และมีสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่ปากเซ เมืองปากเซเป็นเมืองใหญ่ซึ่งเป็นเมืองเอกของแขวงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 ปัจจุบันปากเซเป็นที่ตั้งของศูนย์รวมของ

เศรษฐกิจ การเมือง และศิลปวัฒนธรรมของลาวตอนใต้ (ธนาคารกรุงเทพ, 2551)

ในทางเศรษฐกิจ เมืองปากเซเป็นเมืองหลักด้านการค้าและการลงทุน และเป็นที่พักสินค้าจากประเทศไทยและประเทศอื่น ก่อนที่จากกระจายสู่แขวงและเมืองต่างๆ ของ 4 แขวงใน ภาคใต้ในขณะเดียวกันก็เป็น ที่พักและทางผ่านของสินค้าจาก สปป.ลาว ออกสู่ประเทศไทยและโลกภายนอกด้วยเช่นกัน รวมทั้งเมืองปากเซ อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุน เขตที่ 3 คือพื้นที่ที่มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานครบครัน สิทธิประโยชน์สำหรับนักลงทุนในเขตนี้คือยกเว้นภาษีกำไรเป็นเวลา 2 ปีและเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10 ในอีก 2 ปีถัดมา (สุกชัย, 2544)

เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีภูมิอากาศ โดยรวม คล้ายภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย อากาศโดยรวมทั่วไปมีอุณหภูมิเฉลี่ย ราว 29 - 30 องศาเซลเซียส ช่วงฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนเมษายน ช่วงฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ดังนั้นจากการที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีลักษณะภูมิอากาศร้อน น้ำแข็งจึงมีบทบาทที่จะช่วยผู้บริโภคคลายความร้อนได้เป็นอย่างดี การทำน้ำแข็งเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อีกมาก เพราะสภาพอากาศในประเทศเอื้ออำนวย และประกอบกับอุณหภูมิโลกก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และโรงงานน้ำแข็งในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองปากเซคือ มีจำนวน 1-2 โรงเท่านั้น ขณะที่ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากการเกิดการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้ความต้องการบริโภคน้ำแข็งเพิ่มจำนวนขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ ที่มีความเจริญ และการที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากอุดมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ เช่น น้ำตกหลี่ผี และน้ำตกคอนพะเพ็ง ที่ได้ชื่อว่าเป็น ในแองการ่า แห่งเอเชีย โบราณวัตถุ ปูนียสถาน แก่แก่ ทางประวัติศาสตร์สำคัญอย่างเช่น วัดพู ซึ่งเป็นวัดที่องค์การ

ยูเนสโก (UNESCO) ประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยเป็นปราสาทเขมรยุคโบราณที่สร้างขึ้นก่อนประสาทรวัด จากข้อมูล สถิติปีพ.ศ. 2548 พบว่าเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก มีแหล่งท่องเที่ยวมากถึง 210 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 109 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 57 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ 44 แห่งจึงทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี และตั้งแต่มินโยบายเปิดประเทศในปีพ.ศ. 2529 สาขาการท่องเที่ยวของ สปป.ลาวก็มีบทบาทความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริม ทั้งการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ตามธรรมชาติ และทางประวัติศาสตร์ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใน สปป.ลาว และรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือจากเพียง 14,400 คนในปีพ.ศ. 2533 เป็น 1.2 ล้านคน ในปี 2549 และรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากประมาณ 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักท่องเที่ยวกว่าครึ่งเป็นชาวไทย รองลงมาได้แก่เวียดนาม 1.9 แสนคน และจีน 5 หมื่นคน ทั้งนี้รัฐบาล สปป.ลาวคาดว่าในปีพ.ศ. 2553 จะมีนักท่องเที่ยวสูงถึง 1.6 ล้านคน ซึ่งจะทำได้ให้แก่ สปป.ลาวประมาณ 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (หน่วยงานการท่องเที่ยวเมืองปากเซ, 2008) และจากการที่รัฐบาลของ สปป.ลาว มินโยบายเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างชาติ รัฐบาล สปป.ลาว ได้ประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2551 และได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จากต่างประเทศ โดยทำหน้าที่ออกใบอนุญาตส่งเสริมการลงทุน ให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน และกำหนดระเบียบการลงทุน และพิจารณาโครงการที่ขอลงทุนใน สปป.ลาว ทั้งของนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักลงทุนหันมาลงทุนใน สปป.ลาวมากขึ้น

และผลจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศลาวเพิ่มขึ้นทุกปีนั้น นั้นได้ส่งผลดีในแง่เศรษฐกิจช่วยก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้กับ

ประเทศ แต่อุตสาหกรรมของประเทศลาวยังไม่เข้มแข็งพอที่จะรองรับความต้องการ ของอุตสาหกรรมที่ตามมา นอกจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ ที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ผู้บริโภคมีความต้องการใช้บริการบางอย่างที่บุคคลในท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการได้ อุตสาหกรรมบริการ ประเภทนี้ มักก่อตัวขึ้นจากการประกอบการเพียงหนึ่งหรือสองรายในระยะเริ่มแรก และเมื่อได้รับความนิยมมากขึ้นก็เกิดเป็นอุตสาหกรรมที่ผู้ขายบริการมากมาย หลากหลายรูปแบบ เช่น อุตสาหกรรมบริการด้านท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร (สุรนาท, 2548) สถานบริการนักท่องเที่ยวต่างๆ และ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำแข็ง ก็เป็น อุตสาหกรรมที่ตามมากับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ผู้บริโภคมีความต้องการ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ในการบริโภค น้ำแข็งของผู้ประกอบการร้านอาหาร คือส่วนใหญ่ซื้อเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการผสมเครื่องดื่มบริการลูกค้า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมซื้อมาแช่อาหาร แต่ปัจจุบัน น้ำแข็งมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นอุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็ง เป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อีกมาก เพราะเนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี แนวโน้มสภาพภูมิอากาศมีลักษณะที่ร้อนขึ้น อุณหภูมิโลกก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ประชากรเมืองปากเซ แขวงจำปาสักเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากการเกิด การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้ความต้องการบริโภคน้ำแข็งเพิ่มจำนวนขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการลงทุนทำโรงงานน้ำแข็งก็มีปัจจัยอื่นๆที่ผู้ประกอบการควรศึกษา วิเคราะห์หลายด้าน คือ ทางด้านตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน และปัจจัยอื่นๆที่ทำให้ผู้ประกอบการต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างความคุ้มค่ากับการลงทุน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การลงทุน อุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็งในลาว โดยใช้กรณีศึกษาแขวงจำปาสัก และมุ่งศึกษาการลงทุน ในด้านการตลาด ด้าน

เทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน เพื่อประโยชน์ของการลงทุนด้านนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การลงทุน อุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็งในลาวด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยศึกษาการลงทุนอุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็งแขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือวารสาร บทความ รายงานการวิจัย และเอกสารรายงาน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนผู้จำหน่ายน้ำแข็งในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก จำนวน 10 ร้านค้า และผู้บริโภคในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลัก ความน่าจะเป็น (Probability sampling) เลือกสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารหลักฐานต่างๆมาช่วยในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และปลายปิดซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลสถานประกอบการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านการตลาด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อรับข้อเสนอแนะจากผู้บริโภคและผู้ประกอบการและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยนำข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอภิปราย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ด้านการตลาด

สภาพการณ์และโอกาสทางการตลาด ในการลงทุนโรงงานผลิตน้ำแข็งในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว จากการศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตน้ำแข็ง พบว่าความต้องการบริโภคน้ำแข็ง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีปริมาณความต้องการประมาณ 100 ตันต่อวัน โดยปัจจุบันมีผู้ลงทุนโรงงานผลิตน้ำแข็งจำนวน 3 ราย ดังนี้ 1. โรงงานผลิตน้ำแข็งสีหุนอัตราการผลิต 5 ตันต่อวัน 2. โรงงานผลิตน้ำแข็งดอกเสดถิ อัตราการผลิต 10 ตันต่อวัน และ 3. โรงงานผลิตน้ำแข็งหลัก 5 อัตราการผลิต 20 ตันต่อวัน ตั้งอยู่ที่เมืองปากเซ จัดจำหน่ายให้ผู้บริโภค ในเมืองปากเซ และตามตัวเมืองต่างๆ ที่มีที่ตั้งใกล้กับเมืองปากเซ คือเมืองบาเจียงจะเลน สุก เมืองปากซ่อง เมืองโพนทอง เมืองจำปาสัก เมืองปะทุมพอนและเมืองชนะสมบุญ ซึ่งโรงงานน้ำแข็งจะจัดส่งเฉพาะตามตัวเมืองเท่านั้น โดยผ่านตัวแทนจำหน่าย ในราคารวมค่าขนส่ง นอกจากนี้เมืองอื่นๆ ในแขวงจำปาสัก ผู้แทนจำหน่ายจะมาซื้อที่ตัวโรงงานในเมืองปากเซเอง โดยขนส่งทางรถโดยสาร แล้วไปจำหน่ายให้ผู้บริโภค อีกทอดหนึ่ง โดยรวมราคาค่าขนส่งแล้ว นอกจากนี้จากการสำรวจร้านค้าปลีก และตัวแทนจำหน่ายในน้ำแข็ง เมืองปากเซ พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องของการได้รับ สินค้าจากผู้ขายไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะ ในช่วงเทศกาลหรือในช่วงฤดูร้อน สินค้ามักจะไม่มีเพียงพอต่อการจำหน่าย และมีราคาสูงกว่าในช่วงปกติ ส่วนพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำแข็งจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล โดยในช่วงฤดูร้อนจะมีปริมาณการสั่งซื้อสินค้าสูงสุดในรอบปี และปริมาณการสั่งซื้อจะลดลงในช่วงฤดูหนาว ในส่วน ของราคาจำหน่ายพบว่าร้านค้าปลีกส่วนใหญ่เห็นว่า ราคาน้ำแข็งหลอดที่ได้รับมาจำหน่ายยังมี ราคาค่อนข้างสูง เนื่องจากการสั่งซื้อสินค้าต้องผ่าน พ่อค้าคนกลาง ทางการตลาด และราคา พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาเอง ในส่วนของการส่งเสริมการจำหน่าย

พบว่า ร้านค้าปลีกส่วนใหญ่ต้องลงทุนซื้อถังเก็บน้ำแข็งไว้ สำหรับจำหน่ายเอง และสภาพของถังเก็บน้ำแข็ง ในปัจจุบันส่วนใหญ่อีกมีสภาพเก่าแก่ ส่งผลให้น้ำแข็งที่ใช้สำหรับการบริโภคอาจมีการปนเปื้อนของสิ่งแปลกปลอมจากสภาพของถังเก็บน้ำ

การจัดส่วนประสมทางการตลาด จึงจำเป็นต้องเน้นในด้านคุณภาพ ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีการผลิตตามมาตรฐานหลักสุขภาพิบาล ภายใต้มาตรฐาน GMP และต้องมีการประมาณการผลิต ในแต่ละช่วงเวลา ให้มีความเหมาะสม เหมาะสมตามฤดูกาล ในด้านการตั้งราคา ดังนั้น ถ้าโรงงานมีระยะทาง ในการขนส่งสินค้าใกล้กับผู้บริโภคตลาดเป้าหมาย จึงมีความได้เปรียบคู่แข่งในด้านต้นทุนการขนส่งสินค้า ประกอบกับผู้ผลิตเป็นผู้ดำเนินการจำหน่ายโดยตรง และผู้ค้าปลีก โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะต้องมีการตกลงในการจัดแบ่งเขตในการขายกับตัวแทนจำหน่าย ด้วย โดยจะต้องเน้นในการส่งมอบสินค้าให้ตรงตามเวลาที่กำหนด สินค้าในช่วงฤดูร้อนและเทศกาลมีเพียงพอตามความต้องการของ ผู้บริโภคในแทบทุกราย และสำหรับกลยุทธ์ ที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดใช้กลยุทธ์แบบหลักเพื่อตัดตอนผู้ขายส่งและขายปลีกออกไป เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้า

2. การวิเคราะห์ด้านเทคนิค

ในด้านทำเลที่ตั้ง จากข้อมูล กรมส่งเสริมการลงทุน Investment Promotion Department :DIP ในการตั้งโรงงานน้ำแข็ง คือบริเวณ เมืองปากเซ เพราะเป็นเขตจัดสรรอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 3 คือ พื้นที่ที่มีระบบสาธารณูปโภคครบครัน ยกเว้นภาษีกำไรเป็นเวลา 2 ปีและเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10 ในอีก 2 ปีถัดมา โดยบริเวณที่ตั้งโรงงานออกจากตัวเมืองปากเซ ไปตามเส้นทางหมายเลข 13 ได้ประมาณ 10 กิโลเมตร บริเวณที่ตั้งจะติดกับตัวเมืองบาเจียงจะเลน สุก ซึ่งบริเวณนี้ใกล้ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ คือแม่น้ำโขง และแหล่งน้ำบาดาลชุดเจาะ บริเวณที่ตั้งนี้เป็นศูนย์กลางกับเมืองใกล้เคียงมีความเหมาะสมในเรื่องทำเลที่ตั้ง มีความได้เปรียบของพื้นที่ จำนวนประชากร

ระบบสาธารณสุขโลก และปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ที่เป็น ที่ตั้ง ทางภูมิศาสตร์ เป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคม ทางบก ระหว่างไทย-ลาว-กัมพูชา ตามเส้นทาง อุบลราชธานี-จำปาสัก-อัตตะปือ-สตริงตรง(กัมพูชา) และจุดเชื่อมต่อไทย-ลาว-เวียดนามโดยเชื่อมต่อไทย กับ ทะเลจีนใต้ ตามเส้นทางอุบลราชธานี-จำปาสัก-คานัง-เว้ หรือ เชื่อมต่อไทยไปยังปากแม่น้ำโขง ตามเส้นทาง อุบลราชธานี-จำปาสัก-โฮจิมินห์-คูชี-วุงเตา (เวียดนาม) และยังเป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมทางบก ระหว่าง ประเทศ ให้กับแขวงอื่นๆ ภายในประเทศ โดยเฉพาะ แขวงที่ไม่มีด่านพรมแดน ได้แก่ แขวงสาละวัน เซกอง และอัตตะปือ ในการศึกษาตามโครงการลงทุนผลิต น้ำแข็งอัตรการผลิต น้ำแข็งของ 150 ชอง ต่อ 24 ชั่วโมง และผลิตน้ำแข็งหลอดขนาด 30 ดันต่อ 24 ชั่วโมง โดยมีพื้นที่ใช้สอยในส่วนของอาคารโรงงาน และอาคารสำนักงานรวม 630 ตารางเมตร และจะต้องมี การวางผังโรงงานที่เหมาะสมเพื่อความสะดวก ในการ ดำเนินการผลิตและขนส่งสินค้าสำเร็จรูป ในส่วนของ ขั้นตอนการผลิตนั้น ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่มีความ ซับซ้อน ดังนั้นจึงทำให้สามารถจัดหาบุคลากร ใน ท้องที่เข้ามาทำงานได้ ทั้งนี้จะต้องหมั่นดูแลซ่อมเครื่อง บำรุงอุปกรณ์ตามกำหนด รวมทั้ง ควบคุมคุณภาพของ น้ำแข็ง ให้ได้และจะต้องได้รับใบอนุญาตโรงงานผลิต น้ำแข็งตามข้อกำหนดของแรงงานกระทรวง สาธารณสุขลาวและมาตรฐานการผลิตภายใต้องค์การ อาหารและยา จึงจะสามารถดำเนินการได้

3. การวิเคราะห์ด้านการจัดการ

ตามโครงการลงทุนจะดำเนินการในรูปแบบนิติ บุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด เพื่อดำเนินการให้เป็น ระบบ สามารถสร้างความน่าเชื่อถือต่อลูกค้าและ สถาบันการเงิน ในรูปแบบการดำเนินงานจะมีการ ดำเนินงานภายใต้มาตรฐาน GMP ด้านการจัดการ การ ผลิตของโรงงานน้ำแข็ง โรงงานน้ำแข็ง เป็นโรงงานที่มีกำลัง การผลิต 24 ชั่วโมงและเป็นธุรกิจขนาดเล็ก โดย การ กำหนดพนักงานจากกำลังการผลิต ดังนี้ พนักงานที่ ดูแลเครื่องจักรจัดเป็น 3 กะ คือ กะ ที่ 1 เริ่มงาน 06.00

น.เลิกงาน 14.00 น. กะที่ 2 เริ่มงาน 14.00 น. เลิก งาน 20.00 น. กะที่ 3 เริ่มงาน 20.00 น.เลิกงาน 06.00 น.

ฝ่ายผลิตประกอบด้วย เสมียน พนักงานคุม เครื่องทำน้ำแข็ง พนักงานขนส่งสินค้า พนักงานบรรจุ น้ำแข็ง บุคลากรดังกล่าว สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น และ ส่วนใหญ่ไม่ต้องเน้นทักษะเฉพาะด้านยกเว้น เครื่องตัดน้ำแข็ง พนักงานจะต้องมีทักษะและความ ชำนาญเป็นพิเศษในการใช้เครื่อง การคัดเลือกพนักงาน เพศชายเหมาะสมกว่าเพศหญิง เพราะถ้าเป็นน้ำแข็งของ จะมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากเพศหญิงจึงไม่เหมาะสม กับการเคลื่อนย้ายน้ำแข็งของ และนอกจากนั้นน้ำแข็ง ของต้องเกี่ยวข้องกับเครื่องตัดน้ำแข็งด้วย พนักงานจึง ต้องมีทักษะและความชำนาญเป็นพิเศษในการใช้เครื่อง ส่วนน้ำแข็งหลอด พนักงานไม่ต้องอาศัยทักษะพิเศษ อะไรมาก เนื่องจากน้ำแข็งหลอด มีขั้นตอน ไม่ยุ่งยาก มากเหมือนน้ำแข็งของ จำนวนแรงงาน ที่ใช้ใน ส่วน ของโรงงาน จำนวน 11 คน การบริหารบุคคล โดย ส่วนใหญ่ การบริหารโรงงานน้ำแข็งจะไม่ค่อยมีความ ซับซ้อน เนื่องจากใช้จำนวนไม่มากนัก เจ้าของโรงงาน เป็นผู้ควบคุมดูแลเองทุกอย่าง เช่นเอกสารและการเงิน การสรรหาและการคัดเลือกพนักงานโดยโรงงานน้ำแข็ง ประกอบไปด้วย หัวหน้าโรงงาน จำนวน 1 คน ดูแล ทั้ง ด้านการผลิตน้ำแข็งและพนักงานในโรงงาน เสมียน จำนวน 1 คน ทำหน้าที่เขียนบิลให้ลูกค้า เมื่อลูกค้ามา สั่งซื้อน้ำแข็ง ช่าง จำนวน 2 คน ดูแลเครื่องทำน้ำแข็ง เมื่อเวลาเครื่องมีปัญหาติดขัด คนงาน จำนวน 3 คน ทำ หน้าที่ฝ่ายผลิต บรรจุน้ำแข็ง ยกน้ำแข็งคนงานจำนวน 4 คน ทำหน้าที่ ขนส่งน้ำแข็งไปยังร้านค้าตัวแทนจำหน่าย การอบรมพนักงาน เนื่องจากการผลิตน้ำแข็ง ต้องอาศัย ความสะอาดเป็นปัจจัยสำคัญฉะนั้นพนักงานที่ ปฏิบัติงานจะต้องรักษาความสะอาดทั้งต่อเองและสถาน ประกอบการเพื่อผู้บริโภค จะได้ไว้วางใจในการใช้ สินค้า พนักงานต้องได้รับการอบรมในเรื่อง 5 ส และ ศึกษาดูงานตามสถานประกอบการที่ได้รับการรอง เพื่อ นำมาปรับใช้ในโรงงาน

การบริหารวางแผนการผลิตการวางแผนการผลิตให้ทันกับความต้องการของลูกค้า ผู้ประกอบจะต้องคำนึงถึงคือการวางแผนการผลิตสำหรับน้ำแข็งแต่ละชนิดกล่าวคือ หากเป็นน้ำแข็งหลอด ผู้ผลิตสามารถผลิตน้ำแข็งหลอดเก็บมาไว้ในสต็อกได้ เพราะใช้เวลาการผลิตไม่มากนัก แต่ถ้าเป็นน้ำแข็งซองการผลิตต้องใช้เวลาเป็นวัน และความต้องการบริโภคน้ำแข็งจะเป็นไปตามช่วงฤดู เช่นในช่วงฤดูร้อน ผู้ประกอบการส่วนมาก มักประสบปัญหาผลิตสินค้าไม่ทันตามความต้องการของผู้บริโภค ฤดูหนาวถ้าผลิตสินค้ามากเกินไป อาจทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และการที่จะรักษาคุณภาพของสินค้านั้น ต้องดูแล เริ่มต้นตั้งแต่การรักษาคุณภาพของน้ำ น้ำต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ตามที่กรมอาหารและยากำหนด คุณภาพของน้ำแข็งหากเป็นน้ำแข็งซอง จะต้องไม่เป็นรูหรือเป็นโพรงตรงกลาง น้ำแข็งซองต้องเต็มซอง ผู้ประกอบต้องดูแลตรวจสอบเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพ ส่วนของการรักษาความสะอาด ทุกขั้นตอนต้องผ่านการฆ่าเชื้อ โดยเฉพาะภาชนะที่ใช้บรรจุสินค้า ลูกกระสอบของน้ำแข็งซองซึ่งนิยมนำกลับมาใช้ใหม่ จะต้องทำความสะอาดอย่างดี การดูแลรักษาเครื่องจักรเช่นกันควรตรวจเช็คเครื่องจักรอย่างสม่ำเสมอ เพราะหากเครื่องจักรทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก เพราะเครื่องจักรแต่ละตัวส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ ค่าอะไหล่อุปกรณ์จึงมีราคาสูง

4. การวิเคราะห์ด้านการเงิน

จากการประมาณการโครงการลงทุนผลิตน้ำแข็ง อัตราการผลิต น้ำแข็งซอง 150 ซอง ต่อ 24 ชั่วโมง และผลิตน้ำแข็งหลอดขนาด 30 ดันต่อ 24 ชั่วโมง โดยมีพื้นที่ใช้สอยในส่วนของอาคารโรงงานและอาคารสำนักงานรวม 630 ตารางเมตร โดยมีเงินลงทุนทั้งสิ้น 16,150,000 บาท จากการประมาณผลการดำเนินการและฐานะการเงินพบว่า การลงทุนโรงงานผลิตน้ำแข็ง ในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ในปีแรกจะมีรายได้ 5,887,000 บาทแต่ประสบผลขาดทุนเนื่องจากค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่าย โดย

มีผลขาดทุนเท่ากับ 332,000 บาท ต่อจากนั้นรายได้และกำไรสุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีรายได้ ระหว่าง 6,548,000 บาท ถึง 12,956,000 บาทต่อปี มีกำไรสุทธิระหว่าง 195,000 บาท ถึง 361,200 บาทต่อปี และมีอัตราผลตอบแทนการลงทุนลดต่ำเท่ากับ 13% โดยคิดจากเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิตอนเริ่มโครงการจำนวน 16,150,000 บาท สำหรับอัตราส่วนทางการเงินได้แก่อัตราส่วนหมุนเวียนและอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วต่ำสุด 1.07 และ 1.05 ในปีที่ 2 อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อทรัพย์สินทั้งหมด มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 44.74 ในปีที่ 1 เหลือร้อยละ 0.91 ในปีที่ 10 และมีอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีแนวโน้มลดลงจาก 0.81 ในปีที่ 1 เหลือ 0.01 ในปีที่ 6 (เพชร, 2532)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ ด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการและด้านการเงินของการศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนโรงงานน้ำแข็งในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยถือเกณฑ์ ให้ผลตอบแทนการลงทุนมากกว่าร้อยละ 15 ต่อปี สามารถสรุปได้ว่า ไม่ควรลงทุนโรงงานน้ำแข็งในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เพราะไม่สามารถก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมากพอ กับเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้น จึงเป็นผลให้ประสบปัญหาในด้านอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน โดยโครงการให้ผลตอบแทนการลงทุนลดต่ำในอัตราร้อยละ 13 ซึ่งต่ำกว่าสมมติฐานในการศึกษา ประกอบกับโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ -1,31,000 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่คุ้มค่า การลงทุนสาเหตุเนื่องจาก 1. โรงงานผลิตน้ำแข็งซองและน้ำแข็งหลอดเป็นอุตสาหกรรม ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องจักรอุปกรณ์และสิ่งปลูกสร้างโดยเฉพาะน้ำแข็งซองเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง รวมทั้งเครื่องจักรใช้พลังงานไฟฟ้าค่อนข้างมาก แต่กลับให้ผลตอบแทนต่ำ แต่อย่างไรก็ตามน้ำแข็งซองยังคงมีความจำเป็นสำหรับโรงงานน้ำแข็ง เนื่องจากผู้บริโภค

ความต้องการสูง สาเหตุคือน้ำแข็งของละลายช้ากว่า น้ำแข็งหลอด อีกทั้งผู้ประกอบการร้านค้านิยมนำมาแช่อาหารรักษาความสดมากกว่าน้ำแข็งหลอด 2. ในเขตเมืองปากเซแขวงจำปาสักสปป.ลาวมีความต้องการซื้อสูง ดังนั้นหากผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาขอมไม่ก่อให้เกิดการแข่งขันกับผู้ประกอบรายเดิมรุนแรงมากนัก 3. ผู้ประกอบการเดิมจะมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่พร้อมอยู่แล้ว มีความสัมพันธ์ที่ยาวนานกับตัวแทนจำหน่าย น้ำแข็งทำให้ผู้ผลิตที่เข้ามาใหม่จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ที่สูงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ

และจากการวิเคราะห์ความไว (Sensitivity Analysis) โดยลดเงินทุนในโครงการลดลงจากจำนวนเดิม คือ 16,150,000 บาท คงเหลือ 14,828,000 บาท โดยกำหนดให้การลงทุนลดลงจนกว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการประมาณโครงการ scenario:1 Payback Period 6 ปี 13 วัน NPV 12,000 บาท IRR 15% scenario:2 Payback Period 5 ปี 10 เดือน 17 วัน NPV 226,000 บาท IRR 15%สรุปได้ว่าหากโครงการสามารถลดเงินทุนในโครงการลงจากจำนวนเดิม 16,150,000 บาท คงเหลือ 14,828,000 บาท หรือสามารถสร้างยอดขายเพิ่มขึ้นจากการประมาณการตามโครงการในอัตราร้อยละ 4 ของยอดขายตามประมาณการโครงการ ภายใต สมมติฐาน และเงื่อนไขอื่นๆ ตามโครงการเดิม โครงการจะมีความเป็นไปได้ในการลงทุนโรงงานผลิตน้ำแข็ง ในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยให้ผลตอบแทนจากการลงทุนลดค่ามากกว่า 15 %

สรุปผลการวิจัย

ด้านการตลาดมีความต้องการของผู้บริโภคมาก แต่อาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ส่วนด้านเทคนิคพบว่ามีความได้เปรียบของพื้นที่ ประชากร สาธารณูปโภค และภูมิศาสตร์ เหมาะกับการผลิต และด้านการจัดการก็ไม่จำเป็นต้องใช้โครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อน แต่ต้องเน้นการผลิตให้ทันความต้องการและใช้ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ส่วนประเด็นสุดท้ายคือด้านการเงินที่อาจต้องใช้เงินลงทุนมากกว่า 10 ล้าน

บาท แต่หากหวังผลตอบแทนมากกว่าร้อยละ 15 อาจไม่คุ้มค่าการลงทุน การลงทุนจะคุ้มค่าหากสามารถลดค่าใช้จ่ายในการลงทุนลงได้ ประกอบกับสามารถเพิ่มยอดขายได้มากพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษากระบวนการขนส่งสินค้า ที่มีประสิทธิภาพเพื่อกระจายสินค้าให้ทั่วถึงผู้บริโภค และศึกษาทางด้านตลาดอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มโอกาสในการขยายตลาด ต่อไป

2. สร้างพันธมิตรทางการค้า ระหว่างผู้ประกอบการน้ำแข็งด้วยกัน เพื่อให้สามารถมีน้ำแข็งเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าในทุกช่วงเวลาและลดการแข่งขันทางราคา และการตัดราคากันเอง และสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับผู้บริโภคอีกด้วย

3. ผู้ที่สนใจลงทุนในอุตสาหกรรมโรงงานน้ำแข็ง ควรศึกษากระบวนการลงทุนของสปป.ลาวอย่างละเอียด ครบถ้วน

เอกสารอ้างอิง

กรมโรงงานอุตสาหกรรม .Factory Database grouped

by city .Available:

<http://www.oie.go.th/oie5/industry/factory/ity05.html>.2001.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์.2547.พิมพ์ครั้งที่2. ราชอนาจักรลาว . กรุงเทพฯ๑.สำนักพิมพ์สยาม.

บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.2541.

รายงานภาวะอุตสาหกรรมน้ำแข็ง.กรุงเทพฯ๑:

บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย,

เพชร ชุมทรัพย์.หลักการบริหารการเงิน.กรุงเทพฯ๑.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2532.

ฝ่ายวิจัยธนาคารกรุงเทพ. 2551. รายงานวิจัยธนาคาร

กรุงเทพ จำกัด มหาชน :กรุงเทพฯ๑ 2551.

ศุภชัย สิงห์ชนะบุญ และคณะ. 2545.โครงการสารคดี
ลาวตอนล่าง "สะพานน้เขต สาดะวัน เซกอง
จำปาสักและอัตตะปือ : ห้าแขวงลาวตอนล่าง"
กรุงเทพฯ : โครงการอาณานิคมศึกษา 5
ภูมิภาค (อบศ 5).
ศิริวรรณ กลัดณรงค์ .2542.การลงทุนธุรกิจสถานี
บริการน้ำมันในประเทศมาเลเซีย:ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพฯ
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ 2541. การบริหารการตลาด
ยุคใหม่.กรุงเทพฯ: บริษัทธีระฟิล์มและไช
เท็กซ์ จำกัด.

สุรนาท ขมะณรงค์ .2548. การบริหารการพัฒนา
อุตสาหกรรมชนบท.ขอนแก่น: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หน่วยงานการปกครองเมืองปากเซ.2008.บทสรุปเวีย
ดงานการปกครองประจำปี 2007-2008ของ
หน่วยงานการปกครองเมืองปากเซและ
ทิศทางแผนการสปี 2008-2009.
ห้องการท่องเที่ยวประจำแขวงจำปาสัก .2006.บทสรุป
การจัดตั้งปฏิบัติงานการท่องเที่ยว สปี 2005-
2006และทิศทางแผนการ 2006-2007 .